

Натисніть тут, щоб

КУПИТИ КНИГУ НА САЙТІ

або

замовляйте по телефону:

(0352) 28-74-89, 51-11-41

(067) 350-18-70

(066) 727-17-62

Н.О. Будна, М.М. Гладюк, Т.В. Гладюк

ПРИРОДОЗНАВСТВО

Конспекти уроків

2 клас

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН

УДК 371.32:502
ББК 74.261я71
Б 90

Рецензенти:
кандидат педагогічних наук, доцент
Жирська Г.Я.
вчитель вищої категорії, старший вчитель
Походжай Н.Я.

Серію «Бібліотека вчителя» засновано 2007 р.

Будна Н.О.

Б 90 Природознавство : конспекти уроків : 2 клас. / Н.О. Будна, М.М. Гладюк, Т.В. Гладюк. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2013. — 288 с.

ISBN 978-966-10-1765-7 (серії)

ISBN 978-966-10-3510-1

У посібнику подано конспекти уроків з природознавства для 2-го класу, зміст яких відповідає навчальній програмі МОНмолодьспорту України, Державному стандарту початкової загальної освіти та підручнику «Природознавство. 2 клас» (авт. Гільберг Т.Г., Сак Т.В.).

Пропонуються зразки бесід на етапі вивчення нового матеріалу, хвилинки спостережень, досліді, міні-проекти дослідницькі практикуми, практичні завдання, матеріали запитань до природи, екскурсій, інтерактивні форми роботи, ігровий та цікавий додатковий матеріал.

Для вчителів початкових класів, студентів педагогічних навчальних закладів.

УДК 371.32:502
ББК 74.261я71

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

№ з/п	Тема уроку	Сторінка	Дата
РОЗДІЛ I. ВСТУП			
1.	Явища природи. Пори року.	5	
2.	Наша планета — Земля. Глобус — модель Землі. Горизонт. Основні сторони горизонту.	11	
3.	Чому на Землі бувають день і ніч.	15	
4.	Чому на Землі існують пори року.	17	
5.	Що таке гномон. Дослідницький практикум.	21	
6.	Узагальнення знань з теми. Перевірна робота.	25	
РОЗДІЛ II. ПРИРОДА ВОСЕНИ			
7.	Ознаки осені. Осінні місяці.	27	
8.	Водойми. Водойми свого краю восени.	33	
9.	Зміна стану води при нагріванні. Термометр.	37	
10.	Визначення показів термометра за малюнками. Практична робота.	41	
11.	Кровообіг води в природі.	43	
12.	Що таке погода та як її передбачити.	47	
13.	Осінні явища в житті рослин.	51	
14.	Якими бувають дерева, кущі, трав'янисті рослини.	55	
15.	Плоди і насіння. Дослідницький практикум.	59	
16.	Гриби: їстівні й отруйні.	65	
17.	Як тварини готуються до зими. Комахи восени.	69	
18.	Птахи восени.	73	
19.	Звірі восени.	77	
20.	Невидимі ланцюги в осінньому лісі.	81	
21.	Урок-проект. Будьмо знайомі!	85	
22.	Урок-проект. Як бджоли готуються до зими.	87	
23.	Урок-екскурсія. Спостереження за природою восени.	89	
24.	Узагальнення знань з теми. Перевірна робота.	93	
РОЗДІЛ III. ПРИРОДА ВЗИМКУ			
25.	Ознаки зими.	95	
26.	Як утворюється лід на ставку. Практична робота.	101	
27.	Погода взимку. Зимові місяці.	105	
28.	Рослини взимку. Дослідницький практикум.	109	
29.	Тварини взимку. Як зимують птахи.	113	
30.	Звірі взимку.	117	
31.	Урок-екскурсія. Спостереження за природою взимку.	123	
32.	Узагальнення знань з теми. Перевірна робота.	129	
РОЗДІЛ IV. ПРИРОДА НАВЕСНІ			
33.	Ознаки весни. Весняні місяці.	131	
34.	Повітря та його властивості.	137	
35.	Чому буває вітер.	141	
36.	Погода навесні.	145	
37.	Рослини навесні. Міні-проект «Не зривай первоцвітів».	153	

38.	Тварини навесні. Комахи.	159	
39.	Птахи навесні.	163	
40.	Пора гніздування.	169	
41.	Охорона птахів. Практична робота.	175	
42.	Звірі навесні.	177	
43.	Весняні роботи людей на городах, полях і в садах у рідному краї.	185	
44.	Як орієнтуватися в лісі. Дослідницький практикум.	189	
45.	Урок-екскурсія. Екскурсія у весняний ліс (парк).	191	
46.	Узагальнення знань з теми. Перевірна робота.	197	
РОЗДІЛ V. ПРИРОДА ВЛІТКУ			
47.	Ознаки літа. Літні місяці.	199	
48.	Урок-екскурсія до будинку природи. Птахи і звірі лісу.	211	
49.	Сонячний годинник. Дослідницький практикум.	215	
50.	Жива природа влітку.	217	
51.	Рослини лісу.	219	
52.	Тварини лісу.	227	
53.	Охорона лісу.	237	
54.	Рослини і тварини луків.	243	
55.	Рослини і тварини прісних водойм.	249	
56.	Людина і природа.	253	
57.	Червона книга України.	259	
58.	Запитання до природи. Які рослини є символами України?	265	
59.	Міні-проект «Квіти в моєму житті».	271	
60.	Міні-проект «Лісова аптека».	275	
61.	Запитання до природи. Які рослини і тварини допомагають людям передбачати погоду?	279	
62.	Запитання до природи. Які спостереження за природою допомогли людині створити календар?	281	
63.	Запитання до природи. Які рослини можуть слугувати годинником?	283	
64.	Узагальнення знань з теми. Перевірна робота.	285	

Тема. Погода навесні.

Мета. Закріпити елементарні уявлення учнів про найхарактерніші ознаки весни у неживій природі, розкрити зміст понять «повінь», «відлига», «льодохід»; вчити спостерігати за погодою навесні, перевіряти прогнозування погоди за народними прикметами; показати, як зміни в неживій природі впливають на живу природу; сприяти захопленню учнів красою природи, вчити описувати весну, скласти про неї казку; розвивати мислення, пам'ять, спостережливість, естетичні почуття, позитивні емоції та творчі здібності.

Обладнання: ілюстрації до теми, репродукція картини М.П. Глушенка «Відлига», вірші, оповідання, казки до теми, таблиця.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

II. Хвилинка спостережень.

III. Повторення вивченого матеріалу.

1. Фронтальне опитування.

- Що таке вітер?
- Чому виникає вітер?
- Як людина використовує вітер?

2. Робота з картками для самостійної роботи.

IV. Актуалізація опорних знань учнів та повідомлення теми уроку.

- Яке сьогодні небо?
- Де знаходиться Сонце? Як його промені падають на землю?
- Яке повітря?
- Яка температура?
- Що робиться із снігом? Льодом на водоймах?
- Сьогодні на уроці ми розглянемо найхарактерніші ознаки весни в неживій природі, складемо казку про весну.

V. Вивчення нового матеріалу.

1. Розповідь вчителя з елементами бесіди про ознаки весни в неживій природі.

— Де знаходиться Сонце навесні? (*Сонце піднімається все вище над горизонтом.*)

— Так, відповідно його промені пряміше падають на землю і краще її прогрівають. Підвищується температура повітря, а це спричиняє танення снігів. Небо високе, бездонне, синє-синє, дуже чисте, наче хтось його вимив.

2. Відлига.

а) Словникова робота.

Відлига — підвищення температури повітря взимку або навесні до плюсових значень (вище 0 °С) у помірних або високих широтах Землі. Викликає часткове або повне танення снігового покриву. Виникає під час надходження теплих повітряних мас із інших районів планети. Зазвичай супроводжується *туманами*, іноді — *похмурою погодою*. Якщо відлига змінюється зниженою температурою, виникає *ожеледь*.

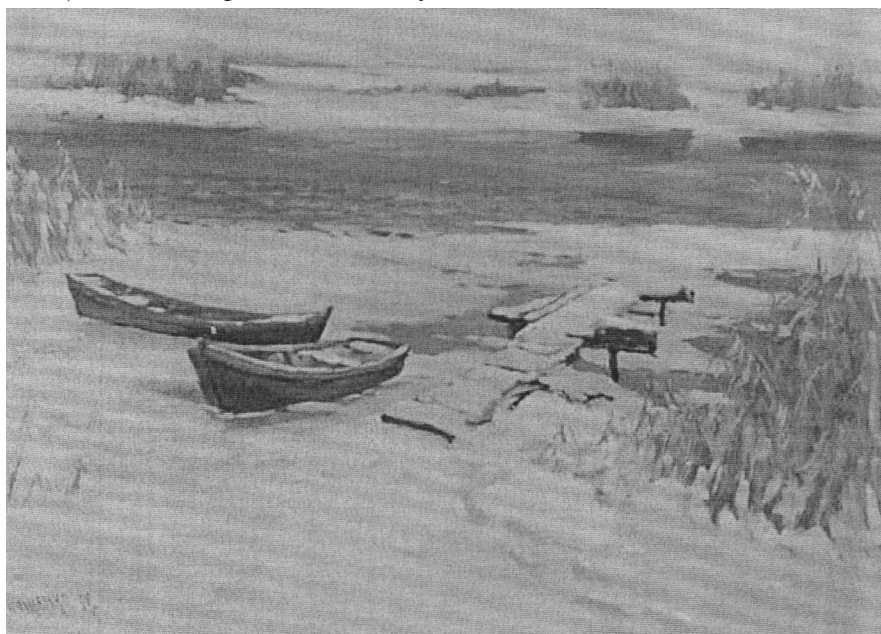
Дата .....

Клас .....

Додатковий матеріал .....

до уроку .....

б) Розгляд картини М.П. Глушенка «Відлига».

в) Твір-опис за картиною М.П. Глушенка «Відлига».

Сонце починає перемагати зиму. Крихкий, сипучий сніг вже не той, що був взимку — здає. Його колір — то ознака наближення весни. З дахів звисають крижані бурульки, блищить, струменіє під ними вода — і крапає, крапає... І знову ожила, заграла природа після довгої зими. Скресла крига на річках, озерах. На галявині стоїть берізка-царівна, а неподалік дуб-лицар. Усі дерева підняли своє гілля, неначе вітаючи сонце і світлий день. А день став довшим від ночі, стало відчутно тепліше. Усе навкруги радіє. У лісі пахне весною. Усе оживає: тварини, рослини, комахи виповзають зі своїх нірок-схованок. Пташки співають дзвінко і весело. Прилетів дятел і своїм довгим дзьобом почав стукати по дереву. Ось здивований зайчик роздивляється все навкруги. З барлогу вилазить все ще сонний ведмідь. Білка весело стрибає з гілки на гілку. Їжачок теж прокинувся: виліз зі своєї нірки, згорнувся клубочком і покотився з гірки. Горобці літають зграями у пошуках їжі.

Нарешті закінчилася зима і настала весна. Усі радіють цій події.

г) Відповіді на запитання.

— Які ознаки весни у неживій природі зображено на картині?

— Як ознаки весни у неживій природі впливають на живу природу?

3. Повінь.

а) Словникова робота.

Повінь (водопілля) — це фаза водного режиму річки, яка щороку повторюється в даних кліматичних умовах в один і той самий сезон року, характеризується найбільшою водністю, високим і тривалим підйомом та спадом рівнів води в річці і кліматичних умов. На річках із переживанням дощового живлення, як правило, збігається з періодом випадання найбільшої кількості опадів (наприклад, літо для районів мусонного клімату, зима для районів середземноморського клімату). Для річок зі сніговим типом живлення повінь формується переважно талими сніговими водами, а для річок з льодовиковим типом живлення — талими водами гірських льодовиків.

Для більшості річок України повінь триває від березня до червня і зумовлюється таненням снігу та тривалим інтенсивними дощами навесні та на початку літа. Інтенсивність повені сильно коливається з року в рік, також в роки з аномальним погодним режимом вона може зміщуватись на інші сезони (зима, кінець літа, осінь).

— Якщо квіти мати-й-мачуха розкриваються о 10-ій годині зранку, то чи можна їх збирати рано-вранці?

— За якими квітами ви спостерігали?

3. Розгляд і аналіз таблиці.

Назва рослини	Час розкривання	Час закривання	Ваші спостереження
Мак	5.00-6.00	15.00-16.00	
Цикорій	5.00-6.00	15.00-16.00	
Шипшина	5.00-6.00	20.00-21.00	
Тюльпан	6.00	16.00-17.00	
Кульбаба	6.00-7.00	14.00-15.00	
Картопля	6.00-7.00	14.00-15.00	
Осот польовий	7.00-8.00	11.00-12.00	
Льон	7.00-8.00	17.00-18.00	
Водяна лілія	8.00-9.00	19.00-20.00	
Нагідки	9.00	15.00-16.00	
Гвоздика польова	10.00-11.00	14.00-15.00	
Мати-й-мачуха	10.00-11.00	18.00-19.00	

— Які квіти не збереш рано-вранці? Чому?

— Які з цих рослин можна назвати лікарськими?

4. Практична робота. Створення моделі квіткового годинника.

— Підготувати модель циферблата. Проти позначок кожної години наклеїти зображення відповідних квітів.

3.00 — розгортає пелюстки квітка козлобородника.

4.00 — розгортає пелюстки квітка цикорію.

5.00 — квіти шипшини, маку.

6.00 — прокидаються квітки тюльпана, кульбаби.

7.00 — прокидається біле латаття (вночі квітка ховається у воді, а вранці випливає, розквітає; похмурої днини не з'являється зовсім).

8.00 — розквітають нагідки, кручені паничі.

9.00 — розгортають пелюстки чорнобривці.

10.00 — забілили пелюстки квасениці.

14.00 — згортаються корзинки кульбаби.

14.00 — згортаються квітки маку, льону.

16.00 — пахне тютюн.

18.00 — ховається під воду біле латаття.

III. Підсумок уроку.

Тема. Узагальнення знань з теми. Перевірна робота.

Мета. Узагальнити і перевірити знання учнів з теми “Природа влітку”; розвивати увагу, пам’ять, мислення.

Обладнання: таблиці, ілюстрації, дидактичні картки.

Дата .....

Клас .....

Додатковий матеріал .....

до уроку .....

Хід уроку

I. Організаційний момент.

II. Хвилинка спостережень.

III. Актуалізація опорних знань учнів, повідомлення теми уроку.

- Про що ви дізналися, вивчаючи тему “Природа влітку”?
- Сьогодні на уроці ми узагальнимо ваші знання.

IV. Систематизація та узагальнення засвоєних знань.

1. Фронтальна бесіда.

- Назвіть літні місяці.
- Які ознаки літа в неживій природі?
- Як змінюється жива природа влітку?
- Які бувають ліси?
- Які рослини ростуть у лісі? Наведіть приклади.
- Які ягоди і плоди досягають влітку?
- Назвіть тварин, які мешкають у лісі.
- Складіть ланцюги живлення в лісі.
- Чому треба охороняти ліс?
- Як треба поводитися в лісі?
- Що таке луки?
- Які рослини ростуть на луках?
- Які тварини живуть на луках?
- Складіть ланцюги живлення на луках.
- Які рослини ростуть у водоймах та на їх берегах?
- Які тварини там мешкають?
- Складіть ланцюги живлення у водоймах.
- Назвати декілька рослин і тварин, занесених до Червоної книги України.

2. Перевірна робота.

Зошит для контрольних робіт (с. 13–15).

V. Підсумок уроку.

VI. Домашнє завдання.

- Перевірити народні прикмети про погоду влітку.
- Нема вранці риби — то буде дощ.
- Якщо хрущі, літаючи, гудуть — на ясну, тиху і теплу погоду.
- Пізно цвіте горобина — буде довга глибока осінь.

Фізкультхвилинка.

Як зберегти природу

- Якщо ти знаєш, що треба берегти природу, економити чисту воду, встань.
- Якщо ти не кидаєш у річку, ставок пляшок, каміння, сплесни у долоні.
- Якщо ти не смітиш у лісі, полі, на березі річки, тупни ногою.
- Якщо ти не збираєш великих букетів квітів, сплесни у долоні над головою.
- Якщо ти вважаєш, що кожен повинен піклуватися про природу, простягни руки сусідові по парті.
- Посміхнись один одному. Ми всі разом зможемо захистити і зберегти природу для себе і тих, хто житиме після нас.

Навчальне видання

БУДНА Наталя Олександрівна
ГЛАДЮК Микола Миколайович
ГЛАДЮК Тетяна Володимирівна

ПРИРОДОЗНАВСТВО

Конспекти уроків

2 клас

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Марія Мигаль*
Обкладинка *Аліни Воронкової*
Комп'ютерна верстка *Галини Телев'як*
Технічний редактор *Оксана Чучук*

Підписано до друку 23.08.2013 р. Формат 60x84/8. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Умовн. друк. арк. 33,48. Умовн. фарбо-відб. 33,48.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга – Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002
Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352)52-06-07; 52-19-66; 52-05-48
office@bohdan-books.com   www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-3510-1

